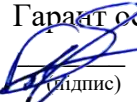

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Екології та техногенної безпеки (№ 106)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми
 Ігор БЕРЕШКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

« 26 » червня 2025 р.

СИЛАБУС *ОБОВ'ЯЗКОВОЇ*
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Організація управління в екологічній діяльності
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 10 Природничі науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 101 Екологія
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2025 рік

Розробник: зав. каф, к.т.н., доцент Вікторія КРУЧИНА
(посада, науковий ступінь і вчене звання, ім'я та прізвище)

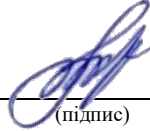

(підпис)

Робочу програму Організація управління в екологічній діяльності розглянуто на засіданні
кафедри (№ 106) Екології та техногенної безпеки
(назва кафедри)

Протокол № 9 від « 26 » червня 2025 р.

Завідувач кафедри к.т.н., доцент
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Вікторія КРУЧИНА
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Марагарита СУШКЕВИЧ

1. Загальна інформація про викладача

*-Кручина Вікторія Віталіївна
-завідувачка кафедрою, к.т.н, доцент.
- перелік дисциплін, що викладає:
- безпека життєдіяльності, охорона праці та цивільний захист;
- методи і засоби захисту біосфери;
- організація управління екологічної діяльності;
- екоконтроль продовольчих та промислових товарів, транспортних засобів;*

*Напрями наукових досліджень:
вирішення сучасних екологічних проблем забруднення довкілля, екологічного управління, екологічного контролю.*

- v.kruchyna@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	денна
Семестр	4
Мова викладання	українська
Тип дисципліни	обов'язкова
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	5 кредитів ЄКТС (150 годин) (48 годин аудиторної роботи з них: 24 години лекцій, 24 години практичних занять; СРЗ – 102 години)
Види навчальної діяльності	лекції, практичні роботи
Види контролю	поточний контроль, модульний контроль, семестровий контроль - залік
Пререквізити	Вступ до фаху, Природоохоронне законодавство
Кореквізити	Екологічна безпека, Нормування антропогенного навантаження на природне середовище
Постреквізити	Природоохоронне інспектування, Методи і засоби захисту біосфери, Виробнича практика

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни вивчити процеси управління та організації у природоохоронній діяльності; розвивати бережне господарське відношення до використання природних ресурсів при проектуванні, будівництві, експлуатації народногосподарських об'єктів; сформувати еколога як спеціаліста, здатного використовувати теоретичні знання для практичного вирішення питань ефективної природоохоронної діяльності.

Завдання. Засвоєння студентами теоретичних основ, форм управління та організації охорони навколишнього природного середовища з врахуванням впливу на довкілля діяльності людини. Вивчення закономірностей управління і організації в області раціонального природокористування. Засвоєння функцій управління та організації управлінської праці, проблем управління природним середовищем. Організація системи охорони навколишнього середовища на різних рівнях.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

Загальні компетентності:

K01 Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності

Спеціальні (фахові) компетентності:

K20 Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища

K21 Здатність обґрунтувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження ландшафтного біологічного різноманіття та формування.

Програмні результати навчання і він зможе:

ПР01 Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами

ПР03 Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування

ПР04 Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки

ПР06 Виявляти фактори, що визначають формування ландшафту біологічного різноманіття

ПР07 Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду

ПР09 Навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення

ПР11 Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництва на навколишнє середовище

ПР12 Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами

ПР13 Уміти формувати ефективні комунікаційні стратегії з метою донесення ідеї, проблем, рішень та власного досвіду в сфері екології

ПР14 Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення

ПР15 Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів

ПР16 Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі.

ПР23 Демонструвати навички впровадження природоохоронних заходів та проектів.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи управління

Тема 1. Предмет, цілі і методи управління.

Поняття «управління». Початковий і кінцевий пункт управління. Предмет і методи теорії управління. Логічний і метод зразків. Процеси управління, їх класифікація. Класифікація цілей. Класифікація методів. Організаційні форми методів.

Лекція. Теорія управління. Терміни та визначення.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Принципи і функції управління.

Функції управління. Стадії виділення (відокремлення) функцій управління. Типи класифікацій функцій управління. Функції попереднього управління. Функції оперативного управління. Функції заключного управління. Технологія управління.

Лекція. Організація управління.

Практична робота: Функції управління.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Процес управління.

Класифікація техніки управління. Техніка управління, її класифікація. Технологія управління. Управлінська інформація. Технічні інформаційні перетворення. Класифікації інформації. Управлінська інформація. Документування та документообіг. Управлінське рішення.

Лекції. Техніка і технологія управління. Процедури процесу управління.

Практична робота: Вивчення управлінських документів.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Структура управління.

Елементи структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Фактори. Принципи побудови структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Організаційні структури управління, принципи їх формування. Елементи структури та зв'язки в організації.

Лекція. Структура управління, її елементи.

Практична робота: Вивчення управлінських документів.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Кадри управління.

Кадри управління, їх класифікація (керівники, фахівці, допоміжний персонал) і принципи підбор. Вимоги до кадрів управління. Положення про орган управління. Положення про підрозділи органу управління. Посадові інструкції.

Лекція. Кадри управління.1

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Апарат управління.

Орган управління, його компетенція і структурні підрозділи (галузеві, функціональні, допоміжні, обслуговуючі). Компетенція органа управління. Нормування управлінської праці. Робоче місце. Стили керівництва. Організація роботи колективу. Оцінка ефективності системи управління. Штатний розклад. Положення про орган управління і його підрозділи. Посадові інструкції. Норми часу. Стили управління.

Лекція. Апарат управління. Ефективність системи управління.

Практична робота: Лідерство в системі управління організацією.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1.

Змістовний модуль №2 Система управління природоохоронною діяльністю в Україні

Тема 7. Поняття функції державного управління в сфері екології.

Функції управління в екології. Контроль управління якістю природного середовища. Органи загальнодержавного та територіального рівня регулювання природоохоронних відносин. Система корпоративного екологічного управління.

Лекція. Система управління природоохоронною діяльністю в Україні.

Практична робота: Ідентифікація екологічних аспектів.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 8. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища на обласному рівні в Україні.

Система спостережень за станом НПСУ. Об'єкти і мережі спостереження України. Організаційна структура моніторингу. Організація спостережень у системі державного моніторингу навколишнього природного середовища в Україні. Принципи організації екологічного моніторингу.

Лекція. Об'єкти і мережі спостереження України.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. Корпоративне екологічне управління.

Система корпоративного екологічного управління та вимоги стандартів щодо системи екологічного управління. Загальні вимоги ISO серії 14 000 щодо системи управління навколишнім природним середовищем. Розробка екологічної політики підприємства Розробка та впровадження системи управління навколишнім природним середовищем. Аналіз та вдосконалення системи управління навколишнім природним середовищем.

Лекції. Корпоративне екологічне управління. Система управління навколишнім природним середовищем.

Практичні роботи: Паспорт екологічної програми. Розробка екологічної політики підприємства.

Самостійна робота: опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2.

5. Індивідуальні завдання

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад, участь в конференціях, публікація статей.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (тестування за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

8.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	3	0...15
Модульний контроль	0...15	2	0...30
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	3	0...15
Модульний контроль	0...15	2	0...30
За семестр			0...100

Семестровий контроль (залік) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет складається з 25 питань (кожне з питань оцінюється в 4 бали).

Таблиця 8.2 – Шкали оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційний залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі лабораторні роботи та здати тестування. Знати загальні поняття, терміни, класифікації. Знати поняття «управління». Функції управління. Класифікація техніки управління. Стилі керівництва. Кадри управління, їх класифікація. Загальні поняття Функцій державного управління. Загальні вимоги ISO серії 14 000.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі лабораторні роботи, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Предмет і методи теорії управління (логічний і метод зразків). Процеси управління, їх класифікація. Функції управління. Стадії виділення (відокремлення) функцій управління. Типи класифікацій функцій управління. Організація управління. Технологія управління. Принципи управління. Стадії виділення функцій управління (організація, мотивація, координація). Цілі управління. Управлінська інформація. Документування та документообіг. Процедури процесу управління. Управлінське рішення. Основні методи управління (естетичні, дослідницькі). Техніка управління, її класифікація. Технологія управління. Управлінська інформація. Види рішень (за ступенем охоплення об'єкта, за тривалістю дії, за ступенем повноти інформації, за наявністю інформації). Структура управління, її елементи. Елементи структури управління. Вертикальні та горизонтальні зв'язки. Вимоги до кадрів управління. Посадові інструкції. Функції державного управління. Розробка екологічної політики. Планування екологічної діяльності. Розробка та впровадження системи управління навколишнім природним середовищем. Вимоги ISO серії 14 000.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати їх.

9. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем.

Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Кодексом етичної поведінки», «Кодексом академічної доброчесності» ХАІ та виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Виявлення ознак академічної недоброчесності регламентуються Статутом ХАІ, «Кодексом академічної доброчесності», Положенням «Про академічну доброчесність» та ін. нормативними та законодавчими документами.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, куратором групи, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома керівництва університету, студентського самоврядування / омбудсмена.

Вирішення конфліктних ситуацій, що виникають, регламентуються Положенням «Про комісію з академічної доброчесності» та ін. нормативними та законодавчими документами.

Нормативно-правове забезпечення норм академічної етики, політики курсу та впровадження принципів академічної доброчесності ХАІ розміщено на сайті: <https://education.khai.edu/normative/>

10. Рекомендована література

1. Телюра Н. О. Конспект лекцій з дисципліни «Організація та управління в природоохоронній діяльності» (для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форм навчання за напрямом 6.040106 – Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування) / Н. О. Телюра ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. – 2016. – 124 с.
2. Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник /С.В.

Берзіна, І.І. Яреськовська та ін. – К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 134 с.

3. Організація управління в екологічній діяльності: [підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів] / Н. В. Максименко, В. В. Задніпровський, Р. О. Квартенко; вид. 3-тє, перероб. і доп. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. – 282 с.

4. Самойленко Н. М. Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХПІ», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с.

5. Екологічне управління: Підручник / В. Я. Шевчук, О. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. - К.: Либідь, 2004. - 432 с.

6. Правова база з питань екології та охорони природного середовища. Збірник нормативно-правових актів / Укладач Камлик М. І. - К.: Атіка, 2001. - 632 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Державна екологічна інспекція України <https://www.dei.gov.ua/>
2. Міністерство енергетики та захисту довкілля <https://menr.gov.ua/>